

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

תצא

(חלק ב' שיחה ב')

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלש לבריאה

שנת הקהל

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת כי תבוא, י"טז אלול, ה'תשפ"ג (א)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2023

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תצא ב

דער דין¹¹ „בונין בחול ואח"כ מקדישין", קומט אויס, אַז „בשעת חידוש" (ווען דער מקדש ווערט געבויט), האָט ער נאָך ניט קיין קדושה ובמילא איז ער דאָן חייב במעקה.

דער תירוץ איז אָבער צע"ג¹²:

א) דאָס וואָס בתי כנסיות ובתי מדרשות זיינען פטור ממעקה איז (ניט ווייל זיי זיינען „קודש"¹³, נאָר) ווייל זיי זיינען ניט „גג"ך – זיי האָבן ניט קיין בעלים¹⁴; וא"כ האָט אויך היכל המקדש געדאַרפט זיין פטור ממעקה, וואָרום כאָטש ער ווערט נבנה בחול, ווערט ער אָבער ניט דערמיט „גג"ך.

א. אויפן פסוק: „כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך" שטייט אין ספרי²: „בית – לרבות היכל",

אַז די מעקה אויפן גג פון היכל המקדש³ איז געווען (ניט נאָר „לנוי"⁴ וכיו"ב, נאָר) אַ חיוב, מצות מעקה.

איז יודע די שאלה⁵: דער דין איז, אַז בתי כנסיות ובתי מדרשות זיינען פטור פון אַ מעקה, ווי די גמרא⁶ דרשנט „גגך . . למעוטי בתי כנסיות ובתי מדרשות" – איז פאָרוואָס איז דער היכל המקדש מחוייב במעקה?

ב. דער ראַגאַטשאַווער⁷ ענטפערט אויף דעם, אַז דער חיוב מעקה איז חל (ווי עס שטייט אין ספרי⁸) „משעת חידוש"⁹ – גלייך ווען דער בית ווערט געבויט (נאָך איידער מ'הויבט אָן אים נוצן¹⁰); און וויבאלד אַז ביים מקדש איז

(1) פרשתנו כב, ח.

(2) אף שיש מוחקים זה – הרי נוסף ע"ז שכן הוא בדפוס ויניציא וכ"ו – כן הוא גם בבתי הסיפרי (ראה הוצאות ר"מ א"ש, האראויק – הובאו באנצ' תלמודית מע' היכל ע' מח).

(3) מדות פ"ד מ"ו. רמב"ם הל' בית הבחירה פ"ד ה"ג.

(4) כמו שפי' בספרי דבי רב לספרי שם.

(5) ספרי דבי רב שם. מנ"ח מצוה תקמו. ועוד.

(6) חולין קלו, א.

(7) ראה הנהעת בצפע"ג עה"ת פרשתנו שם. צפע"ג להל' בית הבחירה שם (ירושלים תשל"ט) ובהנמסר שם.

(8) פרשתנו שם.

(9) כ"ה ביל"ש פרשתנו שם. ועוד. ובספרי לפנינו: חדשות.

(10) כן מפרש גם ברבינו הלל וספרי דבי רב לספרי שם. אבל בתולדות אדם שם: כשהוא חדש לו ויכנס לדור בו.

(11) מעילה יד, א.

(12) נוסף על העיקר, שדין הנ"ל בספרי חייב „משעת חידוש" הוא דעת יחיד, ולא הובא ברמב"ם כ"ו (ראה ספרי דבי רב שם. וראה מגדל עוז להל' רוצח ושמירת נפש פי"א ה"ג).

(13) גבי מזוזה כתב הרמב"ם (הל' מזוזה פ"ו ה"ו) ש„פטורין לפי שהן קדש", אבל [נוסף לזה שגם בזה פירש בחת"ס (ש"ת יו"ד טרפ"א) שהטעם הוא לפי שאינם דירת הדיוט, ודוקא דירת הדיוט חייבת במזוזה ע"ש. ועיין ל' החינוך מצוה תכג – הרי' גבי מעקה לא הובא טעם זה (אבל ראה הערה הבאה). וברמב"ם (הל' רוצח כ"ו שם ה"ב) מפורש שנתמעטו מגגך „לפי שאינן עשויים לדירה", כדלקמן בפנים. (14) כפרש"י חולין שם – נעתק לקמן בפנים (ר"ס ג).

ואולי י"ל (בדעת הצפע"ג), ע"פ מ"ש במ"א (צפע"ג ש"ת ווארשא סי' קיב. וראה ש"ת דווינסק ח"ב סי"ב) בביאור פרש"י זה, ד„דבר שבקדושה אין בו קנין עצם" – שזהו מחמת הקדושה שבו. וא"כ במקדש קודם שמקדישין אותו אין שייך טעם זה. ולהעיר ממנ"ח שם: שאינן בית דירה מכש"כ היכל וגם הוא לגבוה ולא קרי גגך כי הוא של גבוה כמו שדרשינן בכל מקום שלך ולא של גבוה (אבל כותב זה רק בנוגע להיכל, ולא לביהכ"נס כ"ו שאינם „של גבוה" כ"א דבני העיר. וראה לקמן סעיף ג).

אז כאָטש פון וואָרט „גגך“ איז משמע „דידך אין דשותפות לא“, פונדעסטוועגן, וויבאלד דער פסוק טייטשט אויס דעם טעם פון מעקה – „כי יפול הנופל ממנו“, און מצד דעם חשש איז ניט קיין נפק"מ צי ס'איז אַ בית של יחיד אָדער של שותפין, דעריבער איז אַ בית של שותפין מחוייב במעקה²⁰ –

ווערט דאָך לפ"ז קשה: מיט וואָס זיינען אָנדערש בתי כנסיות ובתי מדרשות וואָס ווערן יע נתמעט פון וואָרט „גגך“? אפילו אַז ס'איז ניט „גגך“, מוז מען דאָך אָבער באַוואַרענען דעם חשש פון „כי יפול הנופל ממנו“.

איז רש"י מסביר, אַז ביי בתי כנסיות ובתי מדרשות איז ניטאָ וועמען צו מחייב זיין: דער חיוב מעקה איז אויף די בעלים פון דעם בית (און ביי בית של שותפין – איז דער חיוב מעקה אויף יעדערן און אַלע שותפים), אָבער די בני העיר (וועלכע האָבן געבויט דעם ביהכנס"ס אָדער ביהמ"ד) אין חלק לאחד מהן אין ביהכנס"ס וביהמ"ד, ווייל „אף לבני עבר הים הוא“²¹, איז במילא ניט שייך אַרױפצולייגן אויף זיי דעם חיוב צו מאַכן אַ מעקה.

ס'איז קיין סתירה ניט פון דעם וואָס מען געפינט, אַז לגבי אָנדערע דינים²² ווערן די בני העיר יאָ פאַררעכנט ווי די

מען קען ניט ענטפערן אַז תירוצו איז לויטן טעם הרמב"ם¹⁵ – אַז דאָס וואָס בתי כנסיות ובתי מדרשות זיינען פטור ממעקה איז (ניט ווייל זיי באַלאַנגען ניט צו יחידים, נאָר), „לפי שאינן עשויים לדירה“; משא"כ דער היכל וואָס בשעת בנינו איז ער נאָך „חול“, קען ער דעמאָלט גענוצט ווערן לדירה, און דער-פאַר איז ער מחוייב במעקה,

ווייל¹⁶ אע"פ אַז „בונין בחול ואח"כ מקדישין“, וויבאלד אָבער אַז עס ווערט געבויט לשם מוקדש, איז מסתבר, אַז מען האָט זיך ניט משתמש געווען (אָדער – מען טאָר ניט משתמש זיין זיך) מיטן בית לצרכי הדיוט¹⁷.

(ב) אַ בית המחויב במעקה – אַז מ'האָט אים דערנאָך געמאַכט פאַר אַ ביהכנס"ס (וכי"ב – בית הפטור ממעקה), ווערט במילא בטל חיוב המצוה דמעקה¹⁸.

ג. ויש לומר הביאור בזה:

רש"י¹⁹ איז מסביר, אַז דאָס וואָס בתי כנסיות ובתי מדרשות זיינען ניט בכלל „גגך“ איז ווייל „אין חלק לאחד מהן בו שאף לבני עבר הים הוא“. דערמיט באַ-וואָרנט רש"י פאַרוואָס בתי כנסיות כו' זיינען אָנדערש פון אַ בית של שותפין:

דער דין איז, אַז בית של שותפין איז חייב במעקה, ווי די גמרא⁶ זאָגט,

(15) הל' רוצח כו' שם. וכ"ה בשו"ע חו"מ סתכ"ז ס"ג.

(16) נוסף לזה שאא"פ לפרש כן בצפע"ג, שלא הביא שם דברי הרמב"ם.

(17) ולהעיר מהאיסור לבנות בית בתבנית היכל (ע"ז מג, א. ויש"נ. רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ז ה"י).

(18) דבפטור ביהכנס"ס וכו' אין תנאי בזה שצ"ל נבנה מתחלתו לשם זה, ולא כשקנו בית (דירה) ועשאוהו ביהכנס"ס כו' – ומעשה רב.

(19) חולין שם (בטעם הראשון. בטעם השני – ראה לקמן סעיף ה).

(20) ובל' הרמב"ם הל' רוצח כו' שם: לא תלה אלא בנופל.

(21) ובמילא אין חלק מבורר, או אינו שווה פרוטה ועוד. וראה לקמן הערה 31. ועצ"ע.

(22) כמו גבי מזוזה ונגעים (אם יש בו בית דירה) – ראה יומא יב, ב ואילך (ועיין פרש"י שם יב, רע"א החילוק בין דכפרים לדכרכים. וראה אנציקלופדי' תלמודית ע' בית הכנסת ע' רא. ויש"נ). וראה גם משנה נדרים (מת, רע"א) וראשונים בדבר של אותה העיר . . . (ב) בית הכנסת. ועוד.

זיין נדבה אין דער קופה, איז עס באופן פון „ימסרם לצבור יפה יפה“²⁸ (ניט ווי ממון וואָס געהערט צו כמה יחידים בתור שותפות) – פונדעסטוועגן ווערט דורך דעם ניט נתבטל (לגמרי) דער חלק היחיד²⁹ (כידוע די ראי' אויף דעם פון בקשת משה (בקשר צו קורח ועדתו): „חלקם (בתמידי צבור) לא יקובל“³⁰); און דערפֿאַר איז דער מקדש (עכ"פ) מעין שותפות דכל ישראל³¹.

און וויבאַלד אַז יעדער איד האָט אַ חלק אין ביהמ"ק – כנ"ל (ובמכש"כ – פון תמיד), דעריבער זיינען די אידן³²

בעלים פון דעם ביהכנ"ס כו' – ווייל לגבי חיוב מעקה איז נוגע (ניט נאָר דער קנין הגוף פון ביהכנ"ס כו', וואָס גע' הערט בלויז צו די בני העיר, נאָר אויך) אַז דאָס איז זיינער אַ מקום לדור²³,

משא"כ בביהכנ"ס וואָס כל ישראל האָבן רעכט צו אַריינגיין און משתמש זיין זיך מיט יעדן בית הכנסת שבכל עיירות שבעולם²⁴; ובלשון פון ראָגאַ' טשאַווער²⁵: „גבי מעקה . . תלי' בדירה ודירת בהכ"נ שייך לכל“²⁶.

ד. עפ"ז ווערט אויך רעכט פאַרוואָס דער היכל המקדש איז חייב במעקה:

אין דעם מקדש האָבן אַלע אידן געהאַט אַ חלק, (כעין) שותפות: סיי אין דעם מקום המקדש, וואָס דוד המלך האָט געקויפט פון ארונה היבּוסי מיטן געלט וואָס ער האָט גענומען פון אַלע שבטים²⁷; און עד"ז דער מקדש גופא ווערט דאָך געבויט פון נדבות הצבור (און פונקט ווי אַלע אידן האָבן זיך משתתף געווען אין נדבת המשכן, איז מסתבר, אַז אַלע אידן האָבן זיך משתתף געווען אויך אין דער קופה ולשכה פון וועלכער מ'האָט געבויט (אָדער בדק בית ה)מקדש);

און אע"פ אַז בשעת דער יחיד גיט

(23) שבוה תלוי הענין ד'יפול הנופל ממנו'. ראה לקמן הערה 39.

(24) ראה גם נמוק'י נדרים שם. וראה המובא באנציקלופדי' תלמודית שם.

(25) צפע"נ מ'הדת' פז, א. ועייג"כ שר"ת צפע"ג דווינסק חי"ב סי"ג.

(26) ומסיים „ואין נ"מ בין של כפרים לשל כרכים" (ראה הנסמן לעיל הערה 22).

ולהעיר מהשקט"ט אם שוכר חייב במעקה מה"ת שד"ח כללים מע' המ"ם כלל קצה. וש"נ). ואכ"מ.

(27) ספרי (ורש"י) ראה יב, יד. ובחים קטז, ב. פרש"י יומא שם ד"ה אלא.

(28) ר"ה ז, ריש ע"ב. וש"נ.
(29) האריך בזה בצפע"נ בכ"מ (ראה מפענח צפונות פ"ד סי' וס"ד, וש"נ). אבל ראה השקט"ט בזה (שר"ת שם סי' ב"ג. ועוד) גם גבי ביהכנ"ס, דאף ששייך לכל (בני) העיר, נשאר בו חלק היחיד). וראה גם לקו"ש חי"ח ע' 112 ואילך.
(30) פרש"י קרח טז, טו. במבדב"ר פי"ח, י.

(31) כן מוכח ג"כ ממש"מ בפיה"מ נדרים שם גבי דבר של עולי בבל מותר: „דבר של עולי בבל הוא הדבר המשותף לכל עולי הרגל . . שבנין אותו . . מממון כל ישראל ויש לכל אחד מהם בהן קנין אלא שהוא מועט מאד אין חוששין לו" (כ"ה הלשון בתרגום קאפת. ועד"ז הובא במאירי שם (וכ"כ בפירושו הוא). ובפיה"מ לפנינו (הובא בתוי"ט): אין זה כ"א זכות מעט מאוד שאין לאחד מהם שום רשות). וגם להטעם (תוס', ר"ן, פי' הרא"ש, רע"ב ועוד שם) משום דהפקר הוא ולא דשותפין – היינו משום ד,לא נתנהו להם להיות שותפין בו לענין שיוכל האחד לאסור חלק חבריו" (תוס' שם).

– ומכיון שכל בני" משתתפים בממונם בבנין המקדש, לכם, חלקם במקדש (לענין חיוב מעקה) הוא יותר מהחלק שיש לכל ישראל בביהכנ"ס מחמת זה ש,דירת בהכנ"ס שייך לכל" (כנ"ל ס"ג מפרש"י והצפע"ג) – ראה לעיל הערה 21.

(32) ואף שישאל מותר להכנס רק בעזרות ולא בהיכל שעליו המעקה* – ה"ז רק משום ארי

(* אבל ראה לקמן הערה 39 – בנוגע לעליית וגג ההיכל.

נתחייב געוואָרן צו מאַכן אַ מעקה ווען זיי האָבן געבויט דעם ביהמ"ק.³⁵

און צו זיין מחוייב במעקה מוז ניט זיין „גגך“ בשלימות ממש (וכנ"ל סעיף ג/), אַז אויך אַ בית של שותפים איז ניט קיין אמת/ער „גגך“) און מען מוז באַוואַרענען דעם „כי יפול הנופל ממנו“.³⁴

ה. מען קען נאָך אָבער פרעגן:

דער חיוב מעקה איז דוקא באַ אַ „בית

דירה“³⁵ (ווייל אַנדערש איז דאָך „אינו זקוק לו“³⁶); וואָס (אויך) מטעם זה זיינען בתי כנסיות ובתי מדרשות פטור ממעקה, ווייל ביהכנס׳ „אינו בית דירה“³⁷ [ובפרט לדעת הרמב"ם וואָס ברענגט נאָר דעם טעם – „לפי שאינן עשויים לדירה“³⁸ – כנ"ל סעיף ב] –

און דער היכל איז דאָך ניט אַ בית דירה?

ויש לומר בזה:³⁹ דער ענין הדירה איז פאַרבונדן בעיקר מיט אכילה, ווי דער דין ביי סוכה, וואו עס דאַרף זיין „תשבו

(35) ספרי פרשתנו שם. רמב"ם הל' רוצח כו' רפ"א. שו"ע חו"מ ר"ס תכז. שו"ע אדה"ז חלק חו"מ הל' שמירת גוף ונפש כו' סעיף א. (36) רמב"ם שם (וראה הערה 38). שו"ע שם. וראה שו"ע אדה"ז שם.

(37) רש"י חולין (הנ"ל הערה 19). (38) וצ"ע, לכאורה, דא"כ למה צריכים מיעוט מיוחד דגגך" – והרי „אינו זקוק לו" מכיון שאינו עשוי לדירה; ועכ"פ נלמד זה מ„בית" (כבספרי שם. וראה הגמ"י שם). וראה סמ"ע שם סק"ה.

ויש לומר, דהו"א דביהכנס׳ וביהמ"ד נק' בית דירה, מכיון שמשמש בו היחיד בקביעות לתפלה ותורה*, ולכן צ"ל מיעוט מיוחד (שגם הם בכלל „אינם עשויין לדירה“).

(39) גם י"ל להמ"ד דגגין של היכל לא נתקדשו (ראה אנציקלופדי' התלמודית ע' גגין ועליות ע') (קלג) ושו"ט, וא"כ מותרת ההשתמשות בהם – והרי הפטור דאינו בית דירה הוא מפני שאין משתמשין על הגג (ראה שו"ע אדה"ז שם). ולהעיר משרות מביט סק"י. שד"ח כללים מע' המ"ם כלל קצה (תקנה, ב).

ולהעיר דאת"ל שעליית היכל לא הייתה פתוחה להיכל צ"ע אם קדושתה כהיכל או כעזרה (ראה צ"ח פסחים פו, א. אנציק' תל' שם).

כן להעיר ממלכים (ב יא, ב ואילך) שהסתירו את יואש בחדר המטות – עליית בית קדש הקדשים (רש"י שם) – שש שנים.

דרכי עולי אִסור התורה, ולא מצד חסרון בבעלות שלהם (ולהעיר מתי"ט למשנה נדרים שם). ולכן יש לומר דגם ישראל מצ"ע מחויב במעקה כדי ש„לא יפול הנופל ממנו“, ולא רק מפני שצריכים להשתתף בבנית כל ביהמ"ק.

(33) משא"כ בביהכנס׳ כו' (שלא נבנה מקופת ציבור דכל ישראל) אין לחייב (רק) בני העיר בענין ששייך לכל ישראל. וצ"ע.

(34) עוד י"ל – את"ל דמאמר חז"ל (שמו"ר פ"ל, ט), „מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות“ (שהקב"ה מקיים מצוות התורה) הוא גם גדר בהלכה: ביהמ"ק הוא דירת הקב"ה* [ונק' „בית לה“ (הובא בהלכה – רמב"ם ריש הל' ביהב"ח), ואומר עליו „זאת מנוחתי“ (תהלים קלב, יד. רמב"ם שם פ"א ה"ג), דירת קבע – לאחרי ואתהלך באהול]; ולכן יש חיוב כביכול על הקב"ה לעשות מעקה על גג דירתו, ובני עשאוה בשליחותו של הקב"ה.

[ויש לחלק בין זה למ"ש בשו"ת חת"ס הנ"ל הערה 13] דאין חיוב מזוזה על ביהכנס׳ כי הוא דירה של קדש, „דירת גבוה“, ודוקא דירת הדיוט חייבת במזוזה (ולא אמרינן בזה, מה שהוא עושה כו') –

כי ענין המזוזה הוא קביעות שם ה' על פתח הבית, ואין צורך בזה ב„דירת גבוה ה' אלקי ישראל“ (ל' החת"ס שם), משא"כ מעקה שענינו שמירת הבית ש„לא יפול הנופל ממנו“, צ"ל גם בדירת הקב"ה (אם בנ"א משתמשים בו. וראה לקמן סעיף ה').

* ומ"ש בחת"ס (שבפנים ההערה) ד(גם) ביהכנס׳ הוא „דירת גבוה“ – היינו רק לענין „דירה“ שצ"ל במזוזה, דדירת גבוה לא נק' דירה; משא"כ מעקה – תלוי בגגך, ובפול הנופל – כבפנים.

(* להעיר דמדינא תדורו זסוכה – הוא גם בנוגע לת"ת (מקומות שנסמנו בהערה 40).

די אכילה איז אַ מצוה וואָס מצוותי
אחשבי⁴⁸ ובפרט אַז עס דאַרף זיין אין אַן
אופן פון „למשחה – לגדולה“⁴⁹, איז דאָס
אַן ענין של קביעות. תורה האָט געהייסן
עסן ק"ק בהיכל (עכ"פ בשעת הדחק), איז
עס אַ „בית דירה“⁵⁰.

ו. דער ביאור החילוק צווישן ביהכנס
כו' און ביהמ"ק (לגבי חיוב מעקה) בפני-
מיות הענינים – וועט זיין פאַרשטאַנדיק
לויטן ביאור ענין המעקה בעבודה רוח-
נית:

דער פירוש פנימי אין „ועשית מעקה
לגגך גו' כי יפול הנופל ממנו" איז:
„גגך" ווייזט אויף הגבהה וגאווה⁵¹, און
„ועשית מעקה לגגך" מיינט, אַז מען מוז
פאַרצאַמען און מגביל זיין די גאווה⁵²;
„כי יפול הנופל ממנו" – ווייל מדת
הגאווה איז דער שרש פון יעדער נפילה
רוחנית, כידוע⁵³ אַז מדות רעות ביים
אדם נעמען זיך פון זיין ישות וגאווה.

און דאָס איז אויך די הוראה כללית
פון דעם וואָס אויך דער היכל דאַרף
האַבן אַ מעקה:

כעין תדורו⁴⁰, אַז „עיקר מצות הישיבה
בסוכה" איז די אכילה בסוכה⁴¹.

און דערפאַר איז מקדש אַ „בית דירה",
ווייל דאָס איז דער מקום קבוע אויף
אכילת קדשים⁴²; און אע"פ אַז אכילת
קדשים איז נאָר בעזרה און ניט אין היכל
(אויף וועלכן ס'איז געווען די מעקה
(על גגו)) – איז אָבער דער דין⁴³, אַז
מען מעג

יותר מזה – מען דאַרף און מען מוז
(בשעת הדחק) עסן קדשי קדשים בהיכל.

[ס'איז קיין קשיא ניט פון דעם וואָס
בשעת הדחק מעג אַ ת"ח עסן אויך אין
אַ ביהכנס⁴⁴ (וכש"כ אין אַ ביהמ"ד⁴⁵)
און אעפ"כ ווערן זיי ניט אַנגערופן „בית
דירה" כנ"ל – ווייל דאַרטן איז דער
היתר מצד דעם וואָס אַזאַ אכילה ושת'
(ושינה) איז דרך עראי, און דערפאַר
הייסט עס ניט אַ „בית דירה" אויף נתחייב
ווערן במעקה, ווייל ס'איז נאָר ע"ד ווי
אַ דירת עראי (סוכה⁴⁶); בית בחו"ל פחות
מל' יום וואָס איז פטור ממזווה⁴⁷];

משא"כ אכילת קדשי קדשים, וואָס

40) סוכה כח, ב. וש"נ. טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח
ר"ס תרלט.

41) שו"ע אדה"ז שם ס"יב. וראה טור שם. נ"כ
השו"ע שם בסוף הסימן.

42) להעיר דישבית מלכי בית דוד היא בעזרה
(רמב"ם הל' ביהמ"ב פ"ז ה"ו).

43) זבחים סג, א. ספרי קרח יח, י. רמב"ם הל'
מע"ק פ"י ה"ג. וראה מנ"ח מצוה קפד.

44) רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ו (וראה כס"מ
שם). טושו"ע או"ח ר"ס קנא ונ"כ. וראה
אנציקלופדי תלמודית ע' בית הכנסת ע' קצה.
וש"נ.

45) ראה רמ"א שם. וראה פרטי החילוקים
בביהמ"ד לגבי ביהכנס – אנציקלופדי תלמודית
ע' בית המדרש ע' ריא. וש"נ.

46) סוכה בתחלתה.

47) מנחות מד, א. טושו"ע יו"ד סרפ"ו סכ"ב.
ב"י לטור שם. ש"ך שם.

48) ראה בכורות י, א. רש"י ד"ה חלה (ביצה
כו, ב).

49) קרח יח, ת. זבחים צא, א (וש"נ).

50) והא דהיכל פטור ממזווה, ה"ז מפני שהוא
קודש (יומא יא, ב. רמב"ם הל' מזווה פ"ו ה"ו).

וגם לפמ"ש בחת"ס (כנ"ל הערה 13) שתלוי רק
בענין דירה (של הדיוט) – יש לחלק בין שם
„דירה" לענין חיוב מזווה, לשם „דירה" גבי מעקה
(שענינו השמירה שלא „יפול הנופל"). ולהעיר
מסמ"ע חו"מ שם סק"ב. וי"ל שלכן צריך ריבוי
מיוחד לחייבו במעקה – „בית לרבות היכל" – כי
לולא זה הו"א דאין זה בכלל „עשויון לדירה".

51) להעיר ממחז"ל בנוגע לגג ביהכנס ודבתי
העיר (שבת יא, רע"א).

52) ש"לה חלק תושב"כ סוף פרשתנו. וראה
או"ת לה"מ פרשתנו עה"פ. ועוד.

53) ראה דרושים עה"פ ראשית גוים עמלק.

ז. מעקה כפשוטה איז דאָך נישט (אַזוי) אויף פאַרהיטן זיך, נאָר (בעיקר) צו באַ- וואַרענען אַז אַ צווייטער זאָל נישט פּאַלן פון „גגך“.

ועד"ז איז אין ענין המעקה ברוחניות: די „מעקה לגגך“ איז ענינה נישט נאָר צו אויסהיטן זיך אַליין פון אַ נפילה רוח- ניות, נאָר אויך צוליב אַ צווייטן אידן, אַז „גגך“ – דיין גבהות וגאווה – זאָל נישט גורם זיין אַ נפילה רוחנית ביי אַ צווייטן.

בשעת אַ איד פאַרנעמט זיך מיט הפצת היהדות און מקרב זיין אידן לאביהם שבשמים –

וואָס דאָס איז אויך נכלל⁶⁰ אין „כי תבנה בית חדש“ (לויט פנימיות הענין), אַז אַ איד זאָל זיך נישט באַגנוגענען מיט עבודת עצמו, נאָר ער דאַרף „אויפבויען“ אַ בית לה', אויפשטעלן אַ גאַנצן שלי- מות'דיקן „בית“, אַ סביבה וואָס זאָל זיין דורכגענומען מיט אידישקייט⁶¹ –

און דערביי האָט ער גאווה, איז עס נישט נאָר אַ חסרון אין זיין עבודה (פרטית), נאָר עס קען גורם זיין אַ נפילה ביים צווייטן אויף וועמען ער דאַרף משפיע זיין. בשעת ער איז משפיע אויף דעם זולת מיט דברים היוצאים מן הלב, אָן קיין אייגענע פניות כו', איז מען בטוח אַז די דברים וועלן אויך זיין נכנסים אל הלב און פועל זיין פעולתם;

אויב אָבער אין זיינע רייד איז דאָ אַן אַרײַנמישונג פון ישות וגאווה, איז לבד זאת וואָס דאָס איז אַ שטערונג אין דער השפעה והצלחה פון זיינע רייד צו מקרב זיין דעם זולת, איז עס עלול צו

60 גם בפשטות: הכנסת אורחים, יהי ביתך בית ועד לחכמים (אבות פ"א, מ"ד).

61 ראה בארוכה בזה – לקו"ש ח"ט ע' 210, 212.

מען קען מיינען אַז די באַוואַרעניש פון אַ מעקה איז נויטיק נאָר אין די ענינים פון „בית של חול“, וואָס זיין „גג“ (גבהות וגאווה) איז פשוט'ע גאווה, היפך הקדושה;

בשעת עס רעדט זיך אָבער וועגן מקדש, וואָס איז כולו קודש – איז דאָך אויך דער גג המקדש אַן עבודה דקדושה: „ויגבה לבו בדרכי ה'“⁵⁴, וכמחז"ל⁵⁵ אַז אַ „ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה שבשמינית“ – וואָס דאַרף מען דאָ באַוואַרענען – שזוהו ענין המעקה?

איז די הוראה, אַז אפילו דער גג המקדש דאַרף האָבן אַ מעקה; און נאָכ- מער: אין מקדש גופא, איז די מעקה געווען אויפן גג ההיכל, און אויך פון דעם קודש הקדשים⁵⁶.

וואָרום אפילו ווען מ'האַלט שוין בתכלית העלי', מוז מען זיין געוואַרנט און געצאָמט דורך דעם הרגש הביטול; ואדרבה – „כלים הנגמרים בטהרה צריכין טבילה לקודש“⁵⁷: אפילו בשעת מ'האַלט ביי אַ דרגא וואָס גיט אַן אַרט צו מיינען אַז מ'איז שוין אַ „פאַרטיקע“ כלי, אַזאַ וואָס איז נגמר געוואַרן בטהרה – דאַרף מען דאָן ערשט⁵⁸ האָבן „טבילה – אותיות ביטול“⁵⁹ – לקודש“.

54 דה"ב יו, ו. תו"א צא, ב. קיט, ג ואילך. לקו"ת במדבר טו, ג ועוד.

55 סוטה ה, א. וראה תו"א שם.

56 כמובן ממקומות שנשמנו בהערה 3.

57 משנה חגיגה כ, ב. וראה אוה"ת ויקרא (כרך ב) דרושים לפסח ע' תנה.

58 להעיר מתו"א שם (קכ, א) דשמינית שבשמינית צ"ל רק בתחלת העבודה אבל אח"כ צ"ל בביטול לגמרי. וראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' שה.

59 לקו"ש ח"ב ע' 162 הערה 32.

59 אלא שנתחלק הוי"ו בה"א (סידור עם דא"ח כוונת המקוה בסופה – קנט, סע"ד).

די נפילה פון אַ נופל⁶⁶; דו דאַרפסט ניט זיין פון די וואָס אויף זיי ווערט געזאָגט „מגלגלין . . חובה על ידי חייב“ – דער גורם צום צווייטנס נפילה.

ח. אויף דעם קען מען האָבן אַ טענה: וויבאַלד ער ווייס אַז ער האָט ישות, איז צו וואָס זאָל ער זיך אַרײַנלאָזן אין אַ ספק – צי ער וועט יע קענען אָדער ניט קענען מאַכן אַ „מעקה“ כדבעי, וואָס זאָל באַוואַרענען (זיינע און) דעם צווייטנס נפילה – ער וועט אינגאַנצן ניט פאַרנעמען זיך מיט „בנין הבית“, ובפרט – מיט אויפבויען און מקרב זיין אַ צווייטן אידן!

איז דער פסוק מקדים און אַלס אַ ברכה⁶⁷ „כי תבנה בית חדש“: אַ איד דאַרף בויען אַ בית לה' דורך אויפשטעלן אַרום זיך אַ סביבה פון אידישקייט, כנ"ל; און ער קען זיך ניט פאַרלאָזן אויף אַנ-דערע, נאָר עס דאַרף זיין „בית חדש“: פאַר יעדן אידן איז צוגעטיילט געוואָרן אַ חלק בעולם⁶⁸ וואָס ער דאַרף מברר זיין און ער דאַרף אין עם מחדש זיין – דערפון מאַכן אַ דירה לו ית'. ער קען זיך ניט פאַרלאָזן אויף דער עבודה פון אַלע פריערדיקע דורות, אָדער אויף דער עבודה פון אַנדערע אידן שבדורו – נאָר עס ליגט אויף אים אַ חיוב גברא צו אויפבויען זיין חלק בעולם, וואָס דאָס איז זיין חידוש (און ניט אַ צווייטנס).

און דערפאַר, ווען ער טרעפט אַ צווייטן אידן – וואָס דאָס גופא איז

גורם זיין דעם היפך דערפון – די גאווה אין זיינע רייד קענען נאָך מרחק זיין דעם שומע, ר"ל.

ועוד זאת באַוואַרנט דער פסוק – „כי יפול הנפל ממנו“, וכפי' חז"ל⁶² „ראוי זה ליפול מששת ימי בראשית . . אלא שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב“:

אַ איד קען טענה'ן, אַז די נפילה פון צווייטן איז ניט זיין שולד, נאָר ווייל יענער איז „ראוי . . ליפול“, אָדער נאָך מער – „נופל“ כפשוטו, ער איז שרין אַ נופל⁶³:

ווען דער צווייטער וואַלט געווען אַן איש ישר הולך, וואַלט ער מבחין געווען צווישן די אמת'קייט פון זיינע רייד (וואָס זיינען ווערטער פון תורה) און די ישות כו' (של האדם) וואָס איז אין זיי אַרײַנגעמישט, ע"ד מחז"ל⁶⁴, תוכו אכל קליפתו זרק⁶⁵;

נאָר ווייל יענער איז שרין אַ נופל, דעריבער, ווען ער דערהערט אַן ענין פון ישות כו' פועל'ט עס אויף אים אַ ירידה יתירה – היינט וואָס איז ער שולדיק אין דעם, אַז ער זאָל דאַרפן באַוואַרענען זיין „גג“, אַז דער וואָס איז שרין אַ „נופל“ זאָל ניט האָבן נאָך אַ גרעסערע נפילה?

זאָגט מען אים, אַז ניט קוקנדיק וואָס יענער איז אַ נופל, ליגט אָבער אויף אים אַ חיוב צו פאַרהיטן, אַז פון „גגד“ – פון דײַן גג – זאָל ניט אַרויסקומען אויך

(62) שבת לב, א. פרש"י עה"פ.

(63) ראה פענח רזא כאן: הנפל חסר ו' . . לשון עבר. צרור המור כאן.

(64) חגיגה טו, ב.

(65) וע"ד קבל את האמת ממי שאמרו (פיה"מ

להרמב"ם הקדמה לאבות. רמ"א בהקדמתו למחיר יין. ועוד).

(66) כמו מעקה כפשוטו, דאף שראוי ליפול משי"ב, „עונש גדול למי שמסבב“ (בחיי כאן. וראה אלשיך כאן. מ"ן ח"ג פ"כ). ולהעיר מאגה"ק ר"ס כה (קלח, ב).

(67) תנחומא הובא בפרש"י עה"פ.

(68) תניא פל"ז (מח, א).

עבודת האדם⁷⁰ – ניט נאָר די עבודה מיט זיך, נאָר אויך (ואדרבה – בעיקר) די עבודה פון „דירה בתחתונים“, צו מאַכן פון ענינים גשמיים און וועלט בכלל אַ דירה לו ית'.

וואָס דערפאַר איז איינע פון די עבודות עיקריות אין מקדש – די עבודת הקרבנות⁷¹, מעלה זיין די בהמה וכו' גשמית לה', און עס איז דאָ אכילת כהנים ואכילת בעלים, וואָס איז אַן ענין פון עבודת הברורים.

ועד"ז איז כללות ענין המקדש צו משפיע זיין אויף דער וועלט אַרום, וואָס דערפאַר זיינען די חלונות המקדש גע- ווען „שקופים אטומים“ כדי אַז „אורה“ זאָל לייכטן און באַלייכטן דעם חוץ און זיין אַן עדות „לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל“⁷².

און וויבאַלד אַז דער תפקיד עיקרי פון מעקה איז צו באַוואַרענען דעם „יפול הנופל ממנו“ – אַ צווייטן וואָס איז אין אַ דרגא פון „נופל“, ועד"ז ביי זיך, ווען מאַיז פאַרנומען מיט דער עבודה וואָס איז פאַרבונדן מיט יורד זיין פון דער אייגענער מדרגה און פאַרנעמען זיך מיט ברור העולם („תבנה בית חדש“)⁷³ –

דעריבער מוז אַ ביהכנס"ס וביהמ"ד, ביי וועלכע דער מענטש איז אַרױס-

(בהשגחה פרטית, ובמילא) אַ הוכחה אַז יענעם ברור איז פאַרבונדן מיט אים – מוז ער זיך פאַרנעמען מיט אים.

אויב אפילו דער צווייטער איז אַ „נופל“, און ביי עם איז דאָ „גגך“ וואָס קען גורם זיין אַ (תוספת) נפילה ביים צווייטן – איז צי דערפאַר וואָס ביי עם איז דאָ ישות וגאווה, דאַרף ער ביי אַ צווייטן, ביי דעם וואָס זיין תיקון איז פאַרבונדן מיט עם? מאַך אַ מעקה און פאַרצאָם דיין ישות! ולא אתה בן חורין להבטל ממנה – פון פאַרנעמען זיך מיט אַ צווייטן אידן.

וכידוע דער סיפור פון חסידים בשם פון מיטעלן רבי'ן:

דער מיטעלער רבי האָט געמאַכט אַ תקנה אַז די חסידים וואָס פלעגן קומען קיין ליובאַוויטש זאָלן אויף זייער וועג צוריק אַהיים חזר'ן חסידות אין די שטע- טלעך וואָס זיי גייען פאַרביי. האָט איינער אַ יונגעראַן אַ חסיד – וואָס פלעגט חזר'ן חסידות בטוב טעם – זיך פאַרקלאַגט פאַרן מיטעלן רבי'ן, אַז ביים חזר'ן חסידות דערפילט ער אַ רגש גאווה, וויל ער אויפהערן צו חזר'ן חסידות. האָט אים דער מיטעלער רבי געענטפערט: „אַ ציבעלע“⁶⁹ זאָל פון דיר ווערן, אָבער חסידות זאָלסטו חזר'ן!

ט. ע"פ כל הנ"ל וועט מען אויך פאַר- שטיין דעם חילוק צווישן ביהכנס"ס כו' און בית המקדש:

דער ענין פון בית הכנסת ובית המדרש איז – עבודת התפלה ולימוד התורה, וואָס דאָס איז די עבודה רוחנית פון דעם מענטשן אין זיך און מיט זיך; משא"כ ביהמ"ק דריקט אויס כללות

(70) ראה גם לקו"ש חט"ז (ע' 293) לענין ג' תרומות המשכן, שבהן נרמזו ג' סוגי עבודה דתורה עבודה וגמ"ח. וראה שם ע' 297.

(71) ויתרה מזה ברמב"ם הל' ביהמ"ח בתחלתו: מ"ע לעשות בית לד' מוכן להיות מקריבין בו הקרבנות וחוגגין אליו כו'. – ראה גם לקו"ש שם ע' 479 ובהנמסר שם.

(72) מנחות פו, ב.

(73) ראה בארוכה בזה – לקו"ש חט"ש שם ע' 210 ואילך.

(69) להעיר שטעמו בפ"ע מר, אבל מתבל המאכל.

אעפ"כ איז דער תכלית השלימות פאַרבונדן מיט בית המקדש דוקא, ווייל דורך דער עבודה דוקא פירט זיך אויס די כוונת הבריאה, אַז ס'ווערט „תבנה בית חדש“ – מען שטעלט אויף אַ דירה לו ית' בתחתונים,

און דורך דעם איז מען אויך זוכה צום בנין בית המקדש השלישי, במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ מטרת תשנ"א)

געטאָן פון עניני העולם, ניט האָבן קיין מעקה.

משא"כ ביהמ"ק וואָס טוט אויף אין גשמיות העולם – און אין עבודה רוחנית איז דאָס די עבודה פון בויען אַ בית לה', מאַכן פון דער סביבה אַ דירה לו ית' – ביי דעם פּאָדערט זיך די באַוואַרעניש פון מעקה⁷⁴.

(74) להעיר מבעה"ט, צרור המור ואלשיך כאן – שמפרשים „כי תבנה בית חדש“ על הביהמ"ק. ע"ש.

